

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KAYMAK VE DİĞERLERİ / TÜRKİYE

(Başvuru No. 62239/12)

KARAR

11. Madde – Dernek kurma özgürlüğü - Üniversitede sendikalarının standını açtıkları ve bildiri dağıttıkları için kamu görevlilerine verilen “cezaî nitelikte olmayan uyarı” şeklindeki orantısız disiplin cezaları - İlgili ve yeterli gerekçelerin bulunmaması

STRAZBURG

20 Haziran 2023

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup bazı şekli değişikliklere tabi tutulabilir.

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2023. Bu gayriresmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

Kaymak ve Diğerleri / Türkiye davasında,

Başkan

Arnfinn Bårdsen,

Hâkimler

Egidijus Kuris,

Pauliine Koskelo,

Saadet Yüksel,

Lorraine Schembri Orland,

Frederic Krenc,

Diana Sârcu,

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdürü* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla Daire halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine, ekli tabloda adları ve bilgileri yer alan başvurular ("başvurular") tarafından, 14 Haziran 2012 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi uyarınca, Mahkemeye yapmış oldukları başvuruyu,

Başvurunun, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanı Hacı Ali Açıkgül tarafından temsil edilen Türk Hükümetine ("Hükümet") bildirilmesine ilişkin kararı,

Tarafların görüşlerini dikkate alarak,

2 Haziran 2023 tarihinde kapalı oturumda gerçekleştirilen müzakerelerin ardından söz konusu tarihte aşağıdaki kararı vermiştir:

GİRİŞ

1. Başvuru, devlet memuru olan başvuranlara, Hacettepe Üniversitesinde (Ankara) bir sendikayı tanıtmak ve bildiri dağıtmak için stant kurmaları nedeniyle "cezalandırıcı nitelikte olmayan uyarı" şeklinde verilen disiplin yaptırımlarıyla ilgilidir. Başvuranlar, Sözleşme'nin 11. maddesi anlamında dernek kurma özgürlüğü ve sendika özgürlüğü haklarının ihlal edildiğinden şikâyet etmektedirler.

OLAY VE OLGULAR

2. Başvuranlar 1975, 1972, 1963 ve 1986 doğumlu olup, Ankara’da ikamet etmektedirler. Başvuranlar, Ankara Barosuna bağlı Avukat M.N. Eldem tarafından temsil edilmişlerdir.

3. Hükümet, kendi yetkilisi olan Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Daire Başkanı Sayın Hacı Ali Açıkgül tarafından temsil edilmiştir.

4. Olayların meydana geldiği dönemde, başvuranlar Muammer Kaymak, Mete Kaan Kaynar ve Göksu Uğurlu Hacettepe Üniversitesinde öğretim görevlisi, başvuran Cihan Turan ise bilgisayar operatörü olarak çalışmaktaydı. Başvuranların hepsi Eğitim-Sen (“Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası”) adlı bir derneğin (“sendika”) üyesiydi. Söz konusu sendika hakkında aynı olaylara ilişkin yapılan bir başvurunun, Sözleşme’nin 11. maddesi anlamında sendikanın gösteri özgürlüğü hakkına müdahale edilmediği gerekçesiyle kabul edilemez olduğuna karar verilmiştir (*Barış Mutluay ve Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası* (“Eğitim-Sen”)/*Türkiye* (k.k.), no. 81688/12, 20 Kasım 2018).

5. Hacettepe Üniversitesi güvenlik görevlileri tarafından hazırlanan tutanağa göre, 2 Kasım 2010 tarihinde, saat 12.15 civarında, aralarında başvuranların da bulunduğu on beş kişilik bir grup, söz konusu üniversitenin Beytepe kampüsünün önüne gelerek güvenlik görevlilerine, üniversite yönetimine yazılı talepte bulunduklarını ve memurları bilgilendirmek ve sendikaya üye kazandırmak amacıyla kütüphane önünde Eğitim-Sen adına bir stant açmak istediklerini bildirmişlerdir.

6. Yine aynı tutanağa göre, söz konusu güvenlik görevlileri S.A. ve N.Y, gruba, kampüs içinde stant kurulmasına yönelik izin taleplerinin üniversite yönetimi tarafından reddedildiğini ve stant kurmaları halinde idarenin bir tutanakla bu durumdan haberdar edileceğini bildirmişlerdir. Tutanakta, grubun buna rağmen yakındaki özel bir kafeden temin ettikleri sandalyelerle birlikte kütüphane önünde bir stant kurduğu ve üzerine sendika üyelik formları ve broşürler yerleştirdiği belirtilmiştir. Tutanakta, grupta sendikayı temsil eden sarı

yelek giyen iki kişinin “Öğrencime Dokunma” ve “Asistan Kıyımına Hayır” başlıklı bildiriler dağıttığı ve yaklaşık otuz beş ila kırk kişilik bir üniversiteli öğrenci grubunun standı yaklaşarak orada toplanan kişilere “Üniversiteli Gazetesini” dağıttığı kaydedilmiştir. Tutanakta son olarak, sendikacı grubun saat 12.50 civarında alandan ayrıldığı belirtilmektedir.

7. Koruma ve Güvenlik Müdürlüğü 4 Kasım 2010 tarihinde üniversite rektörlüğüne gönderdiği tutanakta, bir grup akademik ve idari personelin izinsiz olarak kütüphane önünde Eğitim-Sen sendikası adına stant açtıklarının tespit edildiğini belirtmiş ve söz konusu kişilerin etkinlik sırasında çekilmiş fotoğraflarının, video görüntülerinin yer aldığı kompakt diskleri, dağıtılan broşürlerin kopyalarını ve olayı organize eden kişilerin ve olaya karışan öğrencilerin bir listesini bu tutanağa eklemiştir. Bu unsurlar arasında, öğrencilerin isimleri ve numaraları ile fotoğraflarda yer alan şahısların isimleri ve unvanları belirtilmiştir.

8. Soruşturmada sorumlu yetkili, farklı tarihlerde, başvuruların *sanık* olarak savunmalarını almak üzere başvuruları makamına çağırmıştır.

9. Üniversite Rektörlüğü, 9 ve 11 Mart 2011 tarihlerinde, başvuruların her birine “cezaî nitelikte olmayan uyarı” şeklinde disiplin cezası vermiştir. Başvuran M. K. Kaynar’ın durumuyla ilgili olarak, cezanın ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

“02.11.[2010] tarihinde, üniversitemizin Beytepe yerleşkesinde Eğitim-Sen adına izinsiz olarak tanıtım masası açılması ve el ilanı dağıtılması ile ilgili hakkınızda yürütülen disiplin soruşturması sonucunda, “kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde (...) kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak” disiplin suçunu işlediğiniz soruşturma raporunda anlaşılmış olmasına rağmen (...) [üzerinize isnat edilen] eylemin karşılığı olan “UYARMA” yaptırımı ile cezalandırılmanız gerektiği soruşturma raporu ile tespit edilmiş ise de, (...) Yönetmeliğin 16. maddesinin uygulanması suretiyle [istisnai olarak] ceza verilmeksizin uyarılmanıza karar verilmiştir.

Disiplin dışı davranışlarınızın devamı halinde hakkınızda gerekli cezaî tedbirlerin alınacağını unutmayınız.”

10. Başvuranlar, 9 Mayıs 2011 tarihinde söz konusu yaptırımların iptali için

Ankara İdare Mahkemesi önünde iptal davası açmışlardır. Başvuranlar başvurularında/başvuru dilekçelerinde, sendikanın diğer on üyesinin de suçlandığını ve bu nedenle davanın sendika üyelerinin gözünü korkutmayı amaçladığını ileri sürmüşlerdir. Başvuranlar, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 109, 122 ve 125. maddelerine atıfta bulunarak, verilen disiplin cezasının özlük dosyaları için gelecekteki terfi, atama ve ilerlemelerin yanı sıra diğer disiplin soruşturmaları bakımından da büyük önem taşıdığını ileri sürmüşlerdir. Öte yandan başvuranlar, cezanın tebliğ edildiği yazıda yer alan, disiplin dışı davranışların devamı halinde cezai işlemin yapılacağı yönündeki uyarının, kendilerinde tereddüt uyandıracak ve bundan sonraki sendikal etkinlik ve eylemlere veya diğer demokratik eylemlere katılma konusunda caydırıcı nitelikte olabileceğini ve dolayısıyla söz konusu işlemin özlük haklarını ve demokratik anayasal haklarını kullanmalarını etkilediğini ileri sürmüşlerdir.

11. İdare mahkemesinin çeşitli daireleri, farklı tarihlerde, başvuranlar tarafından yapılan iptal başvurularını, başvuranların iddialarının esasını incelemeksizin reddetmiştir. 15. İdare Mahkemesi bire karşı iki çoğunlukla, K. Kaynar ile ilgili 21 Mayıs 2011 tarihinde verdiği kararda, itiraz edilen tedbirin idare mahkemeleri önünde itiraz edilebilecek bir disiplin yaptırımını teşkil etmediğine karar vermiştir; zira idare hukukunun iyi bilinen bir ilkesi uyarınca, kesin ve icrai olmayan ve tesis edilmekle kişinin hak ve menfaatlerini doğrudan etkilemeyen idari işlemlere karşı herhangi bir dava açılamaz. Olay ve olguları özetledikten sonra, mevcut davada, itiraz edilen idari işlemin disiplin hukuku açısından olumsuz etkiler doğuracak niteliğinin bulunmamasının, bu işleme karşı açılan iptal davasının esasının incelenmesini mümkün kılmadığı sonucuna varmıştır. Ancak, heyetteki hâkimlerden biri, muhalefet şerhinde, söz konusu idari işlemin, ilgili kişinin özlük dosyasına aktarılmış olması ve başvuru sahibini ileride olumsuz yönde etkileyecek idari işlemlerin temelini oluşturabileceği için işlemin, ilgili kişinin haklarını etkileyen icrai bir işlem teşkil ettiği ve sonuç olarak davanın esasının incelenmesi gerektiği yönünde görüş bildirmiştir.

12. Başvuranlar Mete Kaan Kaynar ve Göksu Uğurlu bu karara karşı temyiz

başvurusunda bulunmuşlardır. Danıştay, 13 Aralık 2011 tarihli iki ayrı karar ile kararların gerekçelerinin usul ve yasaya uygun olduğuna hükmederek başvuranlar hakkındaki kararları onamıştır.

İLGİLİ İÇ HUKUK ÇERÇEVESİ

13. 21 Ağustos 1982 tarihli Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliği'nin "Disiplin Cezaları" başlıklı 4. maddesi¹ aşağıdaki gibidir:

"Disiplin cezaları şunlardır:

- a-) Uyarma: Görevde ve davranışta daha dikkatli olunması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir,
- b-) Kınama: Görevde ve davranışta kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir,
- c-) Yönetim Görevinden Ayırma: Rektörlük, dekanlık, enstitü müdürlüğü, yüksekokul müdürlüğü, bölüm başkanlığı, anabilim dalı başkanlığı, ana sanat dalı başkanlığı, bilim dalı başkanlığı veya sanat dalı başkanlığı görevinden ayırmaktır,
- d-) Aylıktan Kesme: Brüt aylıktan 1/30 – 1/8 arasında kesinti yapılmasıdır,
- e-) Kademe İlerlemesinin Durdurulması: Bulunulan kademedeki ilerlemenin fiilin ağırlık derecesine göre 1-3 yıl durdurulmasıdır,
- f-) Görevden Çekilmiş Sayma: Görevle ilişkisinin istekle olmuşçasına kesilmesidir.
- g) (Değiştirildiği şekliyle: 7 Kasım 1998 tarih ve 23516 sayılı Resmi Gazete) Üniversite öğretim mesleğinden çıkarma: Devlet veya vakıf yükseköğretim kurumunda öğretim elemanı veya yardımcısı olarak akademik bir kadroya bir daha alınmamak üzere üniversite öğretim mesleğinden çıkarmadır."

14. Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliği'nin "Uyarma cezası" başlıklı 5(a) maddesi aşağıdaki gibidir:

"Uyarma cezasını gerektiren fiiller ve haller şunlardır:

¹ 21 Ağustos 1982 tarihli Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliği 20 Ekim 2017 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır: [Başbakanlık Mevzuatı Geliştirme ve Yayın Genel Müdürlüğü \(resmigazete.gov.tr\)](http://www.resmigazete.gov.tr)

a-) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak,

(...)"

15. Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliği'nin "İyi halin değerlendirilmesi" başlıklı 16. maddesi aşağıdaki gibidir:

"Geçmiş hizmetleri sırasında çalışmaları olumlu olan ve iyi veya çok iyi derecede sicil alan yönetici ve öğretim elemanları ile memurlar ve diğer personel için verilecek cezalarda bir derece hafif olanı uygulanabilir."

16. 2547 sayılı Kanun'un "Rektörlerin Görev, yetki ve sorumlulukları" başlıklı 13. maddesinin b (5) bendi aşağıdaki gibidir:

"(5) Üniversitenin birimleri ve her düzeydeki personeli üzerinde genel gözetim ve denetim görevini yapmak; (...)"

17. 14 Temmuz 1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 109. maddesinin ilgili bölümleri aşağıdaki gibidir:

"Özlük dosyasına, memurun mesleki bilgileri, mal bildirimleri; varsa inceleme, soruşturma, denetim raporları, disiplin cezaları ile ödül ve başarı belgesi verilmesine ilişkin bilgi ve belgeler konulur.

Memurların başarı, yeterlik ve ehliyetlerinin tespitinde, kademe ilerlemelerinde, derece yükselmelerinde, emekliye ayrılmalarda veya hizmetle ilişkilerinin kesilmesinde, hizmet gerekleri yanında özlük dosyaları göz önünde bulundurulur."

18. 657 sayılı Kanun'un 122. maddesi kamu görevlilerinin başarılarına ilişkin kuralları içerirken, aynı Kanun'un 125. maddesinin bazı hükümleri disiplin cezalarının belirlenmesinde kamu görevlilerinin özlük dosyalarının dikkate alınmasını öngörmektedir.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME

I. İLK GÖRÜŞLER

19. Göksu Uğurlu, temsilcisi tarafından Mahkemeye iletilen 11 Temmuz 2018 tarihli bir beyanla artık başvurusunu sürdürme niyetinde olmadığını belirtmektedir.

20. Hükümet, esasa ilişkin görüşlerinde, Mahkemeden davanın Göksu Uğurlu ile ilgili kısmının kayıttan düşürülmesini talep etmektedir.

21. Yukarıdaki değerlendirmeler doğrultusunda, Mahkeme, Sözleşme'nin 37. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendi uyarınca, başvurunun, söz konusu başvuranla ilgili olduğu ölçüde kayıttan düşürülmesi gerektiği sonucuna varmaktadır.

22. Öte yandan Mahkeme, 37. maddenin 1. fıkrasının son cümlesi (*in fine*) uyarınca, başvurunun incelenmesine devam edilmesini gerektiren, Sözleşme ve Protokolleri ile güvence altına alınan haklara saygı gösterilmesini etkileyen herhangi bir özel koşulun bulunmadığı kanaatindedir. Dolayısıyla davanın, başvuran Göksu Uğurlu'yu ilgilendiren kısmının kayıttan düşürülmesi gerekmektedir.

II. SÖZLEŞME'NİN 11. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

23. Başvuranlar, dernek kurma özgürlüğü ve sendika özgürlüğü haklarının ihlal edildiğinden şikâyetçi olmaktadır. Başvuranlar, Sözleşme'nin 11. maddesini ileri sürmektedirler. Bu hüküm aşağıdaki gibidir:

“1. Herkes barışçıl olarak toplanma ve dernek kurma hakkına sahiptir. Bu hak, çıkarlarını korumak amacıyla başkalarıyla birlikte sendikalar kurma ve sendikalara üye olma hakkını da içerir.

2. Bu hakların kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplum içinde ulusal güvenliğin, kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli olanlar dışındaki sınırlamalara tabi tutulamaz. Bu madde, silahlı kuvvetler, kolluk

kuvvetleri veya devlet idaresi mensuplarınca yukarıda anılan haklarını kullanılmasına meşru sınırlamalar getirilmesine engel değildir.”

A. Kabul Edilebilirlik Hakkında

1. İç hukuk yollarının tüketilmemesi hakkında

24. Hükümet, Mahkemeden, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle başvurunun, başvurular Cihan Turan ve Muammer Kaymak bakımından kabul edilemez olduğuna karar vermesini talep etmektedir. Hükümet bu bağlamda, başvuruları Danıştay’a temyiz başvurusunda bulunmamakla eleştirmektedir. Başvurular, Hükümetin iddialarına itiraz etmekte ve daha önce yaptıkları temyiz başvurularının reddedildiğini ve temyiz başvurusunda bulunmanın bir anlamı olmadığını belirterek kendilerine sunulan iç hukuk yollarını tükettiklerini ileri sürmektedirler.

25. Mahkeme, Sözleşme’nin 35. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, kendisine ancak tüm iç hukuk yolları tüketildikten sonra başvurulabileceğini ve bu hukuk yollarının şikâyet edilen ihlallerle ilgili, mevcut ve yeterli olması gerektiğini hatırlatmaktadır. Mahkeme ayrıca, iç hukuk yollarının tüketilmediğini iddia eden Hükümetin, atıfta bulunduğu hukuk yolunun, olayların meydana geldiği dönemde teoride olduğu gibi uygulamada da mevcut ve etkili olduğu, yani başvurana şikâyetlerini giderme imkânı sunacak şekilde erişilebilir olduğu ve makul bir başarı beklentisi sunduğu konusunda Mahkemeyi ikna etme görevinin Hükümete ait olduğunu hatırlatmaktadır (bk. *Selmouni/Fransa* [BD], no. 25803/94, § 76, AİHM 1999-V, *Sejdovic/İtalya* [BD], no. 56581/00, § 46, AİHM 2006-II, *Vuckovic ve diğerleri/Sırbistan (ilk itirazlar)* [BD], no. 17153/11 ve devamındakiler, § 74, 25 Mart 2014 ve *Gherghina/Romanya* [BD] (k.k.), no. 42219/07, § 85, 9 Temmuz 2015). Söz konusu durum kanıtlandıktan sonra, Hükümet tarafından bahsedilen hukuk yolunun aslında kullanıldığını veya herhangi bir sebepten dolayı bu hukuk yolunun, davaya ilişkin olaylar dikkate alındığında yeterli ya da etkin olmadığını veyahut da bazı özel koşulların kendisini bu yolu kullanmaktan muaf tuttuğunu kanıtlama görevi, başvurana

düşmektedir (*Akdivar ve diğerleri/Türkiye*, 16 Eylül 1996, § 68, *Karar ve Hükümler Derlemesi* 1996-IV-, *Prencipe/Monako*, no. 43376/06, § 93, 16 Temmuz 2009 ve *Molla Sali/Yunanistan* [BD], no. 20452/14, § 89, 19 Aralık 2018).

26. Mahkeme ayrıca, iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralını, bağlamı usulünce dikkate alarak, belli dereceye kadar esneklik göstererek ve aşırı şekilciliğe kaçmadan uygulaması gerektiğini hatırlatmaktadır. Mahkeme aynı zamanda, bahse konu kuralın kendiliğinden uygulanmadığını ve mutlak bir niteliğe sahip olmadığını bununla birlikte bu kurala uyulup uyulmadığının incelenmesi için, davanın koşullarının dikkate alınması gerektiğini kabul etmektedir. Bu durum özellikle Mahkemenin, başvuruların yapıldığı hukuki ve siyasi bağlamın yanı sıra başvuranların kişisel durumlarını gerçekçi bir şekilde dikkate alması gerektiği anlamına gelmektedir (bk. birçok karar arasında, yukarıda anılan *Akdivar ve diğerleri*, § 69, yukarıda anılan *Selmouni*, § 77, *Kozacıoğlu/Türkiye* [BD], no. 2334/03, § 40, 19 Şubat 2009, *Reshetnyak/Rusya*, no. 56027/10, § 58, 8 Ocak 2013 ve *Azzolina ve diğerleri/İtalya*, no. 28923/09 ve 67599/10, § 114, 26 Ekim 2017).

27. Mevcut davada Mahkeme, başvuranlar Göksu Uğurlu ve Mete Kaan Kaynar'ın, başvuranların davasıyla tamamen aynı olay ve hukuki konulara ilişkin temyiz başvurularının Danıştay tarafından reddedilmesi nedeniyle, Muammer Kaymak ve Cihan Turan'ın mevcut iç hukuk yollarını tükettiklerinin söylenebileceği kanaatindedir. Ancak Hükümet, Muammer Kaymak ve Cihan Turan tarafından yapılan benzer bir temyiz başvurusunun, konusu aynı olan ve birkaç ay önce reddedilen temyiz başvurularından hiçbir ayırt edici yanı bulunmamasına rağmen, ne ölçüde etkili olacağını kanıtlamamıştır (benzer bir yaklaşım için *bu davaya uygulanabildiği ölçüde (mutatis mutandis)* bk. *Kohen ve Diğerleri/Türkiye*, no. 66616/10 ve diğer 3 başvuru, § 48, 7 Haziran 2022).

28. Bu koşullar altında, Hükümetin ilk itirazı reddedilmeli ve Muammer Kaymak ve Cihan Turan için mevcut iç hukuk yollarının tüketildiği sonucuna varılması gerekmektedir.

2. *Başvuranlar Muammer Kaymak, Cihan Turan ve Mete Kaan Kaynar'ın mağdur sıfatı durumu hakkında*

29. Hükümet, yürürlükteki mevzuata göre başvuranlara “uyarma” disiplin cezası verilmesi gerekirken, yalnızca “cezalandırıcı nitelikte olmayan uyarma” cezası verilmesine karar verildiğini ve ilgili düzenlemeye uygun olarak hareket edilmesi koşuluyla söz konusu karar ile başvuranların sendikal faaliyette bulunma haklarının korunduğunu belirtmektedir. Bu nedenle, ilgili kişilerin mağdur sıfatına sahip olamayacakları kanaatindedir.

30. Başvuranlar, Hükümetin iddialarına itiraz etmektedirler. Başvuranlar, özlük dosyalarında böyle bir idari yaptırımın bulunmasının, Hükümetin iddia ettiğinin tam aksini kanıtladığını düşünmektedirler. Bu bağlamda başvuranlar, akademik yetkililerin üniversitelere yapılacak iş başvurularına ilişkin olarak sahip oldukları takdir alanının kapsamı açısından, idari yaptırım kararı özlük dosyalarında kaldığı sürece, kendilerinden gelecek herhangi bir başvuruya şüpheyile yaklaşımlarına neden olacağını ileri sürmektedirler. Başvuranlar ayrıca, söz konusu yaptırımın suçlu oldukları sonucunu doğurduğunu düşünmektedirler.

31. Mahkeme, bu itirazın, başvuranların Sözleşme'nin 11. maddesi kapsamındaki şikâyetleriyle yakından bağlantılı olduğunu tespit etmektedir. Bu nedenle, söz konusu itirazı esasla birleştirmeye karar vermektedir.

32. Mahkeme, bu şikâyetin açıkça dayanaktan yoksun olmadığını ve Sözleşme'nin 35. maddesinde yer alan başka herhangi bir gerekçe ile kabul edilemez olmadığını tespit ederek, şikâyetin kabul edilebilir olduğuna karar vermektedir.

B. Esas Hakkında

1. Tarafların iddiaları

a) Başvuranlar

33. Başvuranlar, mağdur sıfatlarıyla ilgili olarak ileri sürdükleri argümanları yinelemekte ve kendilerine verilen cezanın hem mesleki gelecekleri

hem de sendikal faaliyetleri açısından bir tehdit oluşturduğunu iddia etmektedirler. Başvuranlar ayrıca, Yönetmeliğin 5. maddesinin (a) bendi ve de 16. maddesinin söz konusu yaptırım için yasal bir dayanak sağlayamayacağı ve bu tedbirin demokratik bir toplumda gerekli olmadığı kanaatindedirler. Başvuranlar, söz konusu eylemlerin otuz beş dakikadan fazla sürmediğini ve hiçbir şekilde kamu düzenini bozmadıklarını belirtmekte ve Mahkeme içtihadına ve Sendika Özgürlüğüne ve Örgütlenme Hakkının Korunmasına ilişkin 87 sayılı Uluslararası Çalışma Örgütü Sözleşmesi'ne atıfta bulunarak 11. madde kapsamında barışçıl olarak toplanma ve başkalarıyla birlikte örgütlenme özgürlüğünün yanı sıra çıkarlarının korunması için sendika kurma ve sendikalara katılma hakkına sahip olduklarını hatırlatmaktadır.

b) Hükümet

34. Hükümet ayrıca, başvurunun kabul edilebilirliğine dair ileri sürdüğü argümanları yinelenmekte ve başvuruların örgütlenme özgürlüğü ve sendika özgürlüğü haklarına herhangi bir müdahalede bulunulmadığını savunmaktadır. Hükümet bu bağlamda, disiplin soruşturmasının sonucunda başvuranlara verilen “cezaî nitelikte olmayan uyarma” cezasının, bir taraftan başvuruların söz konusu dönemde üstlendikleri akademik ve/veya idari görevlerini icra edebilme sürelerinin uzatılmasını hiçbir şekilde engellemediğini ve başvuruların sendikal faaliyette bulunma haklarını kullanmaları üzerinde herhangi bir caydırıcı etkisi olmadığını belirtmektedir. Hükümet öte yandan, söz konusu tedbirlerin, 2547 sayılı Kanun’un “Rektörün görev, yetki ve sorumlulukları” başlıklı 13/b (5) maddesi ve Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliği’nin 5. maddesinin (a) bendi gibi yasal bir dayanağı olduğunu belirtmekte ve başvurular tarafından ihtilaf konusu tedbirlerin hukuka uygunluğuna ilişkin herhangi bir şikâyetle bulunulmadığını ileri sürerek, Mahkemeden ihtilaf konusu yaptırımların hukuka uygunluğu konusunun incelememesini talep etmektedir.

35. Ayrıca Hükümet, Üniversite içindeki faaliyetlerin Rektörlüğün akademik

ve idari personeli denetleyip idare edebilmesine ve disiplin altında tutmasına olanak tanıyacak bir düzene göre yürütülmesi gerektiğinden ihtilaf konusu tedbirlerin kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunmasına yönelik meşru amaçlar izlediğini/taşıdığını savunmaktadır

36. Hükümet, yaptırımların gerekliliği ve orantılılığı ile ilgili olarak, 3 Aralık 2010 tarihinde Beytepe kampüsündeki kütüphanenin önünde Eğitim-Sen Sendikası adına izinsiz olarak tanıtım standı kurulması ve bildiri dağıtılması ile ilgili olarak Rektörlük tarafından bir disiplin soruşturması başlatıldığını ifade etmektedir. Hükümet, Hukuk Departmanının 10 Ocak 2011 tarihli mektuplarla soruşturmacıyı, bir yandan, olay tarihinde ilgili sendikanın stant kurmak için herhangi bir başvuruda bulunmadığı ve memur sendikalarına ilişkin idari düzenlemelerin, sendikalara kurum içinde tanıtım faaliyetleri yürütme yetkisi vermesine rağmen, söz konusu yetkinin sendikalara kurum içinde istedikleri zaman ve yerde istedikleri tüm faaliyetleri yürütme yetkisi verdiği şeklinde yorumlanamayacağı, zira sendikalara bu amaçla sırasıyla Beytepe’de ve merkez birimde birer ilan panosu ve oda tahsis edildiği, diğer taraftan ise idari yönetmeliklere göre sendikaların veya ilgili kişilerin başka yerlerde gerçekleştirecekleri faaliyetlerle ilgili olarak önceden Rektörlükle iletişime geçmeleri ve faaliyeti düzenlemek istedikleri tarihte söz konusu yerlerin müsait olup olmadığını teyit etmeleri gerektiği ve son olarak, sendika temsilcilerinin, üniversite kampüsü içinde istedikleri zaman ve istedikleri yerde stant kurma izinlerinin olmadığı, bunun üniversite yönetiminin iznine tabi olduğu konusunda bilgilendirdiğini açıklamalarına eklemektedir.

37. Hükümet ayrıca, ilgili yönetmelik uyarınca, Hacettepe Üniversitesinde çalışanlar da dâhil olmak üzere akademik ve idari personele “uyarma cezası” verilmesi gerekirken, Söz konusu personel ile özel güvenlik şirketi arasında herhangi bir sözlü veya fiziksel şiddet olayının yaşanmamış olması, biri hariç ilgili kişiler hakkında daha önce herhangi bir disiplin cezası uygulanmamış olması ve değerlendirme notlarının “çok iyi” ve “iyi” olması göz önünde

bulundurularak, başvuruların disiplin cezası olmayan “cezaî nitelikte olmayan uyarı” ile cezalandırılmalarına karar verildiğinin altını çizmektedir.

38. Bu bağlamda, Hükümet, yürütülen disiplin soruşturmalarının herhangi bir olumsuz etkisi olmadığı kanaatinde ve başvuruların, kural ve talimatlara aykırı olarak gerçekleştirmek istedikleri eylem (stant açma) için üniversite yönetimine başvuramamalarına ve güvenlik görevlileri tarafından uyarılmalarına rağmen, özel bir kafeden edindikleri masa ve sandalyeleri kullanarak ihtilaf konusu sendikal faaliyeti sürdürdüklerini iddia etmektedir.

39. Ayrıca Hükümet, Mahkemeyi, 9 Mart 2011 tarihinde, soruşturmacının tedbirlerin orantılılığına ilişkin değerlendirmesindeki tavsiyesi doğrultusunda Rektörlüğün, Hacettepe Üniversitesinden başvuruların da aralarında bulunduğu bir grup akademik ve idari personelle ilgili olarak dosyayı kapatma kararı almasını dikkate almaya davet etmektedir.

40. Sonuç olarak, Hükümet, başvurulara herhangi bir düzensizliği önlemek amacıyla haklarında yürütülen bir soruşturmanın ardından verilen “cezaî nitelikte olmayan uyarı” kararının “zorunlu sosyal ihtiyaçtan” kaynaklandığını ve bu nedenle, Rektörlüğün mevcut davadaki kararlarının demokratik bir toplumda orantılı ve gerekli olduğunu ileri sürmektedir.

2. Mahkemenin değerlendirmesi

a) Genel ilkeler

41. Mahkeme, Sözleşme’nin 11. maddesinin 1. fıkrasında sendika özgürlüğünün, dernek kurma özgürlüğünün özel bir şekli veya yönü olarak yer aldığını hatırlatmaktadır (*Syndicat national de la police belge-Belçika Ulusal Polis Sendikası/Belçika*, 27 Ekim 1975, § 38, A Serisi no. 19, *Syndicat suédois des conducteurs de locomotives-İsveç Lokomotif Sürücüler Sendikası/İsveç*, 6 Şubat 1976, § 39, Seri A no. 20, *Schmidt ve Dahlström/İsveç*, 6 Şubat 1976, § 34, Seri A no. 21 ve *Demir ve Baykara/Türkiye* [BD], no. 34503/97, § 109, AİHM 2008). Bu hükümdeki “çıkarlarını korumak amacıyla” ifadeleri gereksiz bir ifade değildir ve Sözleşme, sendikanın yapacağı toplu eylem yoluyla, sendika

üyelerinin mesleki çıkarlarını savunma özgürlüğünü güvence altına almaktadır. Sendika tarafından gerçekleştirilecek olan bu eyleme Sözleşmeciler Devletler tarafından izin verilmeli aynı zamanda eylemin devamı ve gelişimi sağlanmalıdır (*Wilson, National Union of Journalists ve diğerleri/Birleşik Krallık*, no. 30668/96-, 30671/96 ve 30678/96, § 42, AİHM 2002-V, *Danilenkov ve Diğerleri/Rusya*, no. 67336/01, § 121, AİHM 2009 (alıntılar), *Doğan Altun/Türkiye*, no. 7152/08, § 43, 26 Mayıs 2015).

42. Mahkeme ayrıca, Sözleşme'nin 11. maddesinde, sendika üyelerine, çıkarlarının korunması amacıyla sendikalarının sesini duyurma hakkının güvence altına aldığını, ancak Devlet tarafından kendilerine özel bir muamelede bulunulmasının güvence altına almadığını hatırlatmaktadır. Sözleşme'nin gerektirdiği husus, yasaların sendikalara bu maddeye uygun düşen koşullara göre üyelerinin menfaatlerini korumaları için mücadele etmelerine imkân vermesidir (yukarıda anılan *Demir ve Baykara*, § 141, *Sindicatul "Păstorul cel Bun"/Romanya* [BD], no. 2330/09, § 134, AİHM 2013 (alıntılar), ve yukarıda anılan *Doğan Altun*, § 44).

43. Buna ek olarak, barışçıl toplanma özgürlüğü hakkına müdahalenin gerekliliğine ilişkin genel ilkeler, *Kudrevičius ve diğerleri/Litvanya* ([BD], no. 37553/05, §§ 142-160, AİHM 2015) kararında ortaya konmuş ve *Lashmankin ve diğerleri/Rusya* (no. 57818/09 ve diğer 14 başvuru, § 412, 7 Şubat 2017) kararında tekrar ele alınmıştır. Mahkeme, yerel mahkemelerin mevcut çeşitli menfaatler arasında bir denge kurup kurmadıklarını tespit etmek amacıyla davalarda söz konusu ilkeleri uygulamıştır (örneğin, bk. *Öğrü ve Diğerleri/Türkiye*, no. 60087/10 ve diğer 2 başvuru, 19 Aralık 2017).

b) Bu ilkelerin somut olaya uygulanması

i. Müdahalenin varlığı ve hukuka uygunluğu hakkında

44. Mahkeme, mevcut davada yasa ile öngörülen bir müdahale olup olmadığı konusunda tarafların farklı görüşlerini dikkate almaktadır. Başvuranlar, kendilerine verilen "cezai nitelikte olmayan uyarılmanın" bir müdahale teşkil

ettiğini ve yasal dayanağı olmadığını düşünmektedirler. Hükümet ise, başvuranların örgütlenme özgürlüğü ve sendika özgürlüğü haklarına herhangi bir müdahale olmadığını ve Mahkemenin ihtilaf konusu yaptırımları müdahale olarak nitelendirmesi halinde, söz konusu yaptırımların 2547 sayılı Kanun'un "Rektörün görev, yetki ve sorumlulukları" başlıklı 13/b (5) maddesi ve Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliği'nin 5. maddesinin (a) bendi gibi yasal bir dayanağının olduğunun kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

45. Mahkeme öncelikle, 2 Kasım 2010 tarihinde meydana gelen olayların ardından rektörlüğün mutlak prosedürü izlediğini ve 9 ve 12 Mart 2011 tarihlerinde başvuranların "uyarıldığının" ve şikâyet konusu davranışların devam etmesi halinde "haklarında gerekli cezai tedbirlerin alınacağı" konusunda bilgilendirildiklerinin taraflarca tartışılmadığını tespit etmektedir (bk. yukarıdaki 7. paragraf). Mahkeme tedbirin adlandırılması hakkında bir yorum yapma gereği görmeden mevcut davada, "cezalandırıcı niteliği olmayan uyarı" disiplin tedbirinin başvuranların örgütlenme özgürlüğüne bir müdahale teşkil ettiği kanaatindedir.

46. Mahkeme, tarafların hukuka uygunluk konusunda da farklı görüşlere sahip olduklarını gözlemlemektedir. Başvuranlar, Yönetmeliğin 5. maddesinin (a) bendinin ve de 16. maddesinin cezanın yasal dayanağını oluşturamayacağını ileri sürerken, Hükümet, 2547 sayılı Kanunun "Rektörlerin görev, yetki ve sorumlulukları" başlıklı 13/b (5) maddesi ile Disiplin Yönetmeliğinin 5. maddesinin (a) bendinin ihtilaf konusu tedbirlerin yasal dayanağı olduğunu belirtmektedir.

47. Başvuranlara verilen uyarı cezası kararının metnini inceleyen Mahkeme, söz konusu tedbirlerin Yükseköğretim Kurumları Yönetici, Öğretim Elemanı ve Memurları Disiplin Yönetmeliği'nin 5. maddesinin (a) bendine ve 16. maddesine dayandığını kaydetmektedir (bk. yukarıda 7. paragraf). Bununla birlikte, bir yandan, 16. madde "uygulanabilir cezadan daha hafif bir yaptırım" uygulanmasına imkân tanırken mevcut durumda, ilgili metinlerde "cezai nitelikte

olmayan uyarı” başlıklı bir disiplin yaptırımını yer almamakta ve diğer yandan ise, uyarı zaten aynı yönetmeliğin 4. maddesi uyarınca uygulanan en hafif yaptırım olduğundan (bk. yukarıda 11. paragraf), Rektörlüğün 16. maddeyi bu şekilde uygularken dayandığı kriter belirsiz kalmaktadır. Mahkemeye göre, bu iki unsur, ihtilaf konusu tedbirlerin yasal dayanağının öngörülebilirliğine dair bir sorun gündeme getirmektedir.

48. Öte yandan Mahkeme, uygulanabilir mevzuatta açıkça böyle bir yaptırım öngörülmemiş olmasına rağmen, başvuranlara “Eğitim-Sen adına izinsiz olarak tanıtım masası kurulmasıyla ilgili olarak” (bk. yukarıda 7. paragraf) “cezaî nitelikte olmayan bir uyarı” disiplin yaptırımının uygulandığını kaydetmektedir. İç hukukta bu türden sendikal faaliyetler için özel izin alınmasının gerekli olduğu varsayılsa bile, böyle bir gerekliliğin Sözleşme’nin 11. maddesi bakımından haklı olup olmayacağı hususu ortaya çıkabilir. Ancak, aşağıda açıklanan sebeplerden ötürü, Mahkeme bu hususu daha fazla incelemeyi gerekli görmemektedir (*bu davaya uygulanabildiği ölçüde (mutatis mutandis)* bk. yukarıda anılan *Doğan Altun*, §§ 35-36).

ii. Müdahalenin bir veya daha fazla meşru amaç izleyip izlemediği konusuna dair

49. Hükümet, müdahalenin, kamu düzeninin sağlanması, suç işlenmesinin önlenmesi ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması gibi meşru amaçlar izlediğini ileri sürmektedir.

50. Mahkeme, başvuranla ilgili olarak alınan tedbirlerle izlenen amaçların meşruluğu konusunda şüphelerini ifade etmekle birlikte, müdahalenin kamu düzeninin korunması meşru amacına yönelik olduğu varsayımı üzerinden hareket edecektir.

iii. Müdahalenin “demokratik bir toplumda gerekli olup olmadığı” konusu hakkında

51. Mahkeme, mevcut davada başvuranların Hacettepe Üniversitesinde sendikalarının standını kurdukları ve bildiri dağıttıkları için “cezaî nitelikte olmayan bir uyarı” cezası aldıklarını kaydetmektedir. Mahkemeye gönderilen

dosyada yer alan belgelerden, başvuranların, birkaç kişiyle birlikte, spontane bir şekilde üniversitenin girişinde bulundukları ve güvenlik görevlilerine, Eğitim-Sen adına bir stant açmak için üniversite yönetimine yazılı bir talepte bulunduklarını söyledikleri anlaşılmaktadır. Söz konusu görevlilerin, ilgililere, kampüs içinde stant kurulmasına yönelik izin taleplerinin idare tarafından reddedildiği ve stant kurmaları halinde idarenin bir tutanakla bu durumdan haberdar edileceğinin belirtildiği, buna rağmen grubun kütüphanenin önünde bir stant kurduğu ve yaklaşık otuz beş ila kırk üniversite öğrencisinden oluşan bir grupla birlikte burada broşür dağıttığı ortaya çıkmaktadır. Rektörlük olaydan haberdar edildikten sonra, başvuranlar daha sonra soruşturmacı tarafından davalı olarak savunmalarını sunmak üzere çağırılmış ve disiplin soruşturmasının sonunda, yönetmeliğin 5 a) maddesi ve 4. maddesi uyarınca kendilerine "cezai olmayan uyarı" verilmiştir, Bu madde, uyarı yaptırımının en hafif yaptırım olduğu altı yaptırımdan oluşan bir skala öngörmektedir ve madde 16, özellikle ilgili kişinin kariyeri boyunca elde ettiği değerlendirme notlarının iyi veya çok iyi olması halinde, öngörülenden daha hafif bir yaptırım uygulanmasına izin vermektedir. Yaptırım kararında, başvuranlara disiplin dışı davranışların devamı halinde, kendilerine karşı gerekli görülen cezai tedbirlerin alınacağı hatırlatılmıştır.

52. Mahkeme daha önce, spontane bir şekilde gösteri veya eylem düzenleme hakkının, sadece belirli durumlarda bildirimde bulunma yükümlülüğünün göz ardı edilmesi imkânı tanıyabileceğini hatırlatmaktadır (diğer kararlar arasında bk. *Gün ve Diğerleri/Türkiye*, no. 8029/07, § 77, 18 Haziran 2013 ve yukarıda anılan *Doğan Altun*, § 46).

53. Mevcut davada, Hükümet, ihtilaf konusu etkinliğin izinsiz düzenlendiğini savunurken, başvuranlar, önceden izin başvurusunda bulunduklarını ve güvenlik görevlileri tarafından başvurularının reddedildiği konusunda ancak etkinlik günü bilgilendirildiklerini ileri sürmektedirler.

54. Bu bağlamda Mahkeme, başvuranların önceden izin başvurusunda bulunmuş olmalarına rağmen, toplantılarının spontane bir şekilde ve resmi bir

izin olmaksızın gerçekleştiğini kaydetmektedir. Bu tür sendikal faaliyetler için özel izin alınması gerektiğine dair Hükümet tarafından ileri sürülen herhangi bir argüman bulunmadığında, Mahkeme böyle bir yükümlülüğün var olup olmadığından emin olamamaktadır. Bununla birlikte Mahkeme, disiplin yaptırımının uygunluğunu değerlendirmek veya özellikle başvuruların üniversite yönetimi tarafından izin verilmeden eylemde bulunarak, Yönetmeliğin 5. maddesinin (a) bendi anlamında “kurumlarca belirtilen usul ve esasların yerine getirilmesinde kayıtsızlık gösterdikleri veya düzensiz davrandıkları (...)” konusunda karar vermek kendisine düşmediğinden, bu konuda değerlendirmede bulunmanın gereksiz olduğunu düşünmektedir. Mahkeme, başvurulara verilen disiplin cezasının, zorunlu sosyal ihtiyacı karşılayıp karşılamadığını ve izlenen meşru amaçla orantılı olup olmadığını değerlendirmek için başvuruların Sözleşme’nin 11. maddesi ile güvence altına alınan sendikal faaliyetlerde bulunma hakları üzerindeki etkisini (*Metin Turan/Türkiye*, no. 20868/02, § 28, 14 Kasım 2006 ve aynı doğrultudaki, yukarıda anılan *Doğan Altun*, §§ 47-48), incelemesi gerekmektedir.

55. Mahkeme, başvuruların ihtilaf konusu eylemi üyesi oldukları sendika adına düzenlediklerini kaydetmektedir. Ayrıca, dosyada, Hükümetin de itiraz etmediği üzere, başvuruların üniversite personelinin işlerini aksattığını veya öğretim faaliyetlerini engellediğini gösteren hiçbir şey bulunmamaktadır. Aynı zamanda, gösteri saat 12.15’ten itibaren başlamış ve otuz beş dakikadan fazla sürmemiştir. Mahkeme, idarenin başvurular hakkında bir disiplin soruşturması başlattığını ve bir soruşturmacı atayarak bu soruşturmacının, başvuruların davalı olarak savunmalarını dinlemek üzere başvuruları makamına çağırdığını tespit etmektedir. Yönetmeliğin 5. maddesinin (a) bendine göre, şikâyet edilen eylemlerin uyarma cezası ile cezalandırılması gerekmesine rağmen, yönetim, ilgili kişilerin değerlendirme notlarına dikkate alarak “cezaî nitelikte olmayan uyarı” cezası vermiştir. Bununla birlikte, disiplin merciinin başvurulara verilen cezayı indirmek için bunu dikkate aldığı doğru olmakla birlikte, yine de cezayı veren kararda “disiplinsiz davranışların devam etmesi halinde, gerekli cezaî

tedbirlerin” alınacağını belirtilmektedir. Buna ek olarak Mahkeme, yönetimin, başvuruların sendikaya üyeliği teşvik etmek amacıyla kurdukları standı hangi sıfatla organize ettiklerini dikkate almadan başvuruları cezalandırdığını tespit etmektedir.

56. Son olarak Mahkeme, kişiye verilen seçme ve eylem yapma imkânlarının olmaması veya hiçbir yarar sağlamayacak derecede azaltılması halinde, bu kişinin dernek kurma özgürlüğüne haiz olamayacağını hatırlatmaktadır (bk. *mutatis mutandis*, *Chassagnou ve diğerleri/Fransa* [BD], no. 25088/94, 28331/95 ve 28443/95, § 114, AİHM 1999 III). Ancak mevcut olayda, Mahkeme, şikâyet edilen ceza ne kadar küçük olsa da ve “cezai nitelikte olmadığı” şeklinde tanımlanmasına ki bu da belirsiz olmasına rağmen başvuruların ve diğer sendika üyelerinin, faaliyetlerini özgürce gerçekleştirmeleri konusunda caydırıcı nitelikte olduğunu saptamaktadır (bk. *mutatis mutandis*, *Karaçay/Türkiye*, no. *Türkiye*, no. 6615/03, § 37, 27 Mart 2007, *Kaya ve Seyhan/Türkiye*, no. 30946/04, § 30, 15 Eylül 2009, *Şişman ve diğerleri/Türkiye*, no. *Türkiye*, no.° 1305/05, § 34, 27 Eylül 2011, yukarıda anılan *Doğan Altun*, § 50; 10. madde bağlamında benzer bir yaklaşım için, *RID Novaya Gazeta ve ZAO Novaya Gazeta/Rusya*, no. 44561/11, § 62, 11 Mayıs 2021).

57. Dolayısıyla, başvuruların Sözleşme’nin 34. maddesi anlamında mağdur olduklarını iddia edebileceklerine kanaat getirilmelidir. Mahkeme böylelikle, Hükümetin itirazını reddetmektedir (bk. yukarıda 31. paragraf).

58. Başvurular tarafından yerel mahkemeler önünde açılan davalarla ilgili olarak, Mahkeme, başvuruların iddialarını desteklemek için davanın sendika üyelerine gözdağı verme amacı taşıdığını, verilen disiplin cezasının, gelecekteki terfiler, atamalar ve ilerlemelerin yanı sıra diğer disiplin soruşturmaları açısından da özlük dosyalarında önem taşıdığını, cezanın verildiği yazıda, disiplin dışı davranışların devamı halinde cezai işlemlerin başlatılacağını belirtilmiş olmasının kendilerinde endişe yarattığını ve gelecekteki sendikal faaliyetlere ve eylemlere veya diğer demokratik eylemlere katılmaktan vazgeçmelerine neden olabilecek nitelikte olduğunu savunmalarına rağmen ne İdare Mahkemesi ne de

Danıştay'ın, davanın esasını incelemeyi mümkün görmediğini tespit etmektedir.

59. Mahkeme, yerel mahkemelerin, kesin ve icrai olmayan ve tesis edilmekle kişinin hak ve menfaatlerini doğrudan etkilemeyen idari işlemlere karşı herhangi dava açılmayacağına kanaat getirerek iptal davalarının esasını incelemediklerini ve itiraz edilen idari işlemin disiplin hukuku yönünden olumsuz etkiler doğuracak nitelikte olmamasının söz konusu işlemin iptali istemiyle açılan davasının esasının incelenmesini mümkün kılmadığı sonucuna vardıklarını kaydetmektedir (bk. yukarıda 11. paragraf). Mahkeme, yerel mahkemelerin mevcut olan farklı menfaatler arasında bir denge kurmamaları için ilgili kuralları Sözleşme'nin 11. maddesinde yer alan ilkelere uygun bir şekilde uyguladıklarının ya da ilgili olayların kabul edilebilir bir değerlendirmesine dayandıklarının kabul edilemeyeceğini gözlemlemektedir (bu davaya uygulanabildiği ölçüde (*mutatis mutandis*) bk. yukarıda anılan *Öğrü ve diğerleri*, §§ 65-70). Sonuç olarak Mahkeme, itiraz edilen cezaların, yeterli yargı incelemesine tabi tutulduğunun değerlendirilemeyeceği kanaatindedir. Mahkemeye göre, ulusal makamlar, mevcut olan farklı menfaatleri tartmayarak söz konusu tedbirleri haklı çıkarmaya yönelik ilgili ve yeterli gerekçeler sunmamış ve bu nedenle müdahalenin “demokratik bir toplumda gerekli” olduğu tespit edilememiştir.

60. Mahkeme, yukarıda yer alan tüm değerlendirmeler göz önünde bulundurulduğunda, mevcut davada Hükümetin başvurulara uygulanan “cezai nitelikte olmayan uyarının” zorunlu sosyal ihtiyacı karşıladığını kanıtlamadığı sonucuna varmaktadır. Dolayısıyla, dernek kurma özgürlüğüne yapılan müdahale ile – söz konusu müdahalenin yasallığı kabul edildiği ölçüde - izlenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi olduğu veya bu müdahalenin “demokratik bir toplumda gerekli” olduğu tespit edilememiştir.

61. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 11. maddesi ihlal edilmiştir.

III. SÖZLEŞME'NİN 13. MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

62. Başvuranlar, Sözleşme'nin 13. maddesini ileri sürerek 11. madde

kapsamındaki şikâyetlerinin yerel mahkemeler tarafından incelenmesi için bir başvuru yolunun bulunmadığından şikâyetçi olmaktadır. Dava olay ve olgularını, tarafların argümanlarını ve yukarıda vardığı sonuçları göz önünde bulunduran Mahkeme, Sözleşme'nin 13. maddesi kapsamında farklı bir sorun ortaya çıkmadığı ve bu şikâyetleri ayrı ayrı incelemeye gerek olmadığı kanaatindedir.

IV. SÖZLEŞME'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

63. Sözleşme'nin 41. maddesi aşağıdaki gibidir:

“Eğer Mahkeme bu Sözleşme ve Protokollerinin ihlal edildiğine karar verirse ve ilgili Yüksek Sözleşmeci Taraf'ın iç hukuku bu ihlalin sonuçlarını ancak kısmen ortadan kaldırılabiliyorsa, Mahkeme, gerektiği takdirde, zarar gören taraf lehine adil bir tazmin verilmesine hükmeder.”

A. Tazminat

64. Başvuran Cihan Turan, manevi tazminat olarak 2.000 avro talep etmektedir. Başvuranlar Muammer Kaymak ve Mete Kaan Kaynar ise Sözleşme'nin ihlal edildiğinin tespit edilmesini istemekte ve bunun, uğradıklarını iddia ettikleri zararın tazmin edilmesi için tek başına yeterli olduğunu düşünmektedirler.

65. Hükümet, bu taleplere itiraz etmekte ve başvuran Cihan Turan'ı, iddialarını desteklememekle eleştirmekte ve bu taleplerin de aşırı olduğunu düşünmektedir.

66. Hakkaniyete uygun olarak Mahkeme, başvuran Cihan Turan'a manevi tazminat olarak ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere 1.500 avro ödenmesinin makul olduğu kanaatindedir. Mahkeme, Muammer Kaymak ve Mete Kaan Kaynar'ın taleplerini göz önünde bulundurarak ihlal tespitinin tek başına, ilgililer tarafından maruz kalınan manevi zarar için yeterli adil tazmin teşkil ettiği sonucuna varmıştır.

B. Masraf ve giderler

67. Başvuranlar, yerel mahkemeler ve Mahkeme önündeki yargılamalarla bağlantılı olarak yaptıklarını belirttikleri masraf ve giderler için 1.900 avro talep etmektedirler. Başvuranlar bu bağlamda, avukatları tarafından yerel mahkemeler ve Mahkeme önündeki yargılamalarda yedi farklı tarihte toplam on dokuz saat çalışma gerçekleştirildiğini gösteren bir zaman çizelgesi sunmaktadırlar. Ayrıca, uluslararası başvurular için barolar tarifelerine göre ödenmesi gereken avukatlık ücretlerine tekabül eden 700 avronun yanı sıra, yaptıklarını iddia ettikleri posta ve çeviri masrafları için 460 avro talep etmekte ve bunları makbuz ve faturalarla kanıtlamaktadırlar. Son olarak, gelecekte maruz kalabilecekleri masraf ve çeviri masrafları için sırasıyla 400 ve 220 avro talep etmektedirler, ancak bu talep başlığını daha fazla desteklememektedirler.

68. Hükümet, başvuranların masraf ve giderlere ilişkin taleplerinin kanıtlanmadığını ve bu nedenle reddedilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

69. Mahkemenin içtihadına göre, bir başvurana, masraf ve giderlerin doğruluğunu, gerekliliğini ve ödenen miktarların makul olduğunu ispatlamak kaydıyla bu masraflar iade edilebilmektedir (diğer kararlar arasında bk. *F.G./İsveç* [BD], no. 43611/11, § 167, 23 Mart 2016). Mevcut davada, elindeki belgeler ve yukarıda belirtilen kriterler göz önünde bulundurulduğunda Mahkeme, başvuranlara tüm masraflar dâhil olmak üzere müştereken 1.160 avro ödenmesinin makul olduğu kanaatindedir.

C. Gecikme faizi

70. Mahkeme, gecikme faizi olarak, bu meblağlara, Avrupa Merkez Bankasının marjinal kredi faizlerine uyguladığı faiz oranına üç puan eklenerek elde edilecek oranın uygulanmasının uygun olduğuna karar vermiştir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME, OY BİRLİĞİYLE,

1. Başvuran Göksu Uğurlu ile ilgili olarak başvurunun kayıttan düşürülmesine;
2. Hükümetin, başvuranlar Muammer Kaymak, Cihan Kaymak ve Cihan Turan'ın mağdur sıfatı ile ilgili ilk itirazın esasla birleştirilmesine ve reddedilmesine;
3. Başvuranlar, Muammer Kaymak, Cihan Turan ve Mete Kaan Kaynar tarafından Sözleşme'nin 11. maddesi uyarınca yapılan şikâyetlerle ilgili olarak başvurunun kabul edilebilir olduğuna;
4. Sözleşme'nin 11. maddesinin ihlal edildiğine;
5. Başvuranların Sözleşme'nin 13. maddesi kapsamındaki şikâyetlerinin kabul edilebilirliğini ve esasını ayrı ayrı incelemeye gerek olmadığına;
6. İhlal tespitinin, başvuranlar Muammer Kaymak ve Mete Kaan Kaynarın uğradığı manevi zarar için tek başına yeterli adil tazmin oluşturduğuna;
7. a) Davalı Devlet tarafından, Sözleşme'nin 44. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içerisinde başvuranlara, ödeme tarihinde geçerli olan döviz kuru üzerinden davalı Devletin para birimine çevrilmek üzere aşağıdaki meblağları ödemekle yükümlü olduğuna;
 - i. Başvuran Cihan Turan'a, bu meblağ üzerinden ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere manevi tazminat olarak 1.500 avro (bin beş yüz avro) ödenmesine;
 - ii. Başvuranlara müştereken, kendileri tarafından bu meblağ üzerinden ödenmesi gereken her türlü vergi tutarı hariç olmak üzere, masraf ve giderler için 1.160 avro (bin yüz altmış avro) ödenmesine;

b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödeme tarihine kadar, bu tutara / bu tutarlara Avrupa Merkez Bankasının o dönem için geçerli olan marjinal kredi faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz uygulanmasına;

8. Başvurunun geri kalan kısmı için adil tazmin taleplerinin reddine *karar vermiştir.*

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilmiş olup Mahkeme İç Tüzüğü'nün 77. maddesinin 2 ve 3. fıkraları uyarınca, 20 Haziran 2023 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdürü

Arnfinn Bårdsen
Başkan

EK

Başvuru sahiplerinin listesi

Başvuru no. 62239/12

No.	Ad SOYAD	Doğum/Kayıt Yılı	Uyruğu	İkamet Yeri
1.	Muammer KAYMAK	1975	Türk	Ankara
2.	Mete Kaan KAYNAR	1972	Türk	Ankara
3.	Cihan TURAN	1963	Türk	Ankara
4.	Göksu UĞURLU	1986	Türk	Ankara